

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Шифр та назва спеціальності

072 – Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Інститут

ННІ Економіки менеджменту і міжнародного бізнесу

Освітня програма

Фінанси і банківська справа

Кафедра

Обліку і фінансів (205)

Рівень освіти

Бакалавр

Тип дисципліни

Спеціальна (фахова) підготовка

Семестр

4

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Назарова Тетяна Юріївна

Tetiana.Nazarova@khp.edu.ua

Кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і фінансів (НТУ «ХПІ»)

Авторка понад 50 наукових і навчально-методичних публікацій. Провідна лекторка з курсів: «Фінанси», «Податкова система», «Бюджетна система», «Податковий менеджмент».

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Курс спрямована на глибоке та ґрунтовне засвоєння студентами теоретичних та практичних аспектів податкової системи, організації роботи фіскальних органів, визначення, узгодження та сплати податкових платежів, реалізації стратегії добровільної сплати податків, порядку обчислення, декларування та погашення податкових зобов'язань з основних бюджетотворюючих податків.

Мета та цілі дисципліни

формування системи теоретичних знань і практичних навичок щодо фінансових відносин, пов'язаних з примусовим відчуженням і перерозподілом частини вартості валового внутрішнього продукту з метою формування загальнодержавного фонду грошових ресурсів.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль - екзамен.

Компетентності

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

- ЗК04. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.
- ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК10. Здатність працювати у команді.
- ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК12 Здатність працювати автономно.
- ЗК14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макрота мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
- СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- СК04. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.
- СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
- СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.
- СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.
- СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.
- СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Результати навчання

- ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.
- ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.
- ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.
- ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.
- ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.
- ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.
- ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
- ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 150 год. (5 кредитів ECTS): лекції – 32 год., практичні заняття – 32 год., самостійна робота – 86 год. |

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

«Фінанси», «Макроекономіка», «Мікроекономіка» |

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій. Дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників з приводу даної теми (питання), а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд проблемних ситуацій у процесі вивчення навчального матеріалу.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного слухача, так і колективними, тобто виступи двох та більше слухачів. |

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Сутність та види податків

Податки в системі доходів державного бюджету. Податки та інші форми платежів до бюджету - плата, збір, відрахування, неподаткові платежі. Визначення податків та інших форм платежів до бюджету, їх ознаки. Функції податків. Фіскальна функція. Регулююча функція. Розподільча функція. Контролююча функція. Елементи оподаткування: суб'єкт /платник/ і носій, об'єкт оподаткування, джерело сплати, одиниця оподаткування, податкова ставка і податкова пільга, податкова квота. Податковий період. Методи побудови податкових ставок. Тверді і процентні ставки. Види процентних ставок: пропорційні, прогресивні і регресивні. Класифікація податків, систематизація податків за ознаками класифікації. Податкова система.

Тема 2 Організація роботи фіскальної служби України

Фіскальна служба держави, склад фіскальної служби України. Законодавство України про фіскальну службу. Організаційна структура ДФСУ. Базовий рівень. Середній рівень. Вищий рівень. Сутність податкового контролю, його мета. Характеристика видів податкових перевірок: камеральна та документальна. Фактична перевірка. Податковий борг. Пеня.

Тема 3. Податок на додану вартість

Економічна сутність податку на додану вартість. Платники і ставки податку на додану вартість. Умови застосування ставок ПДВ. Оподаткування експортних операцій. Нарахування ПДВ на імпортований товар. Об'єкт оподаткування. Пільги. Податковий кредит, податкове зобов'язання, порядок їх визначення. Порядок обчислення податку на додану вартість. Строки сплати податку на додану вартість. Порядок встановлення податкового періоду для сплати ПДВ. Строки падання декларації з податку на додану вартість.

Тема 4. Акцизний податок

Платники акцизного податку, об'єкт оподаткування. Перелік підакцизних товарів. Порядок включення акцизного податку у ціни товарів. Методика обчислення сум акцизного податку, що

підлягають сплаті до бюджету. Строки сплати акцизного податку та надання розрахунку. Обкладання ПДВ підакцизних товарів.

Тема 5. Мито як фінансовий інструмент та засіб митного регулювання

Мито як джерело державного бюджету, митна політика. Характеристика видів мита: в залежності від способу нарахування, за призначенням, залежно від напрямку переміщення товарів за порядком встановлення.

Тема 6. Податок на прибуток підприємств

Платники і ставки податку на прибуток, об'єкт оподаткування. Доходи, які враховуються при оподаткуванні прибутку. Доходи, які не враховуються при оподаткуванні прибутку. Витрати, які враховуються при оподаткуванні прибутку. Витрати, які не враховуються при оподаткуванні прибутку. Порядок обчислення податку на прибуток. Перенесення від'ємного значення об'єкту оподаткування на наступні періоди. Звітність підприємств по податку на прибуток та строки її подання до органів ДФС. Термін сплати податків.

Тема 7. Податок на доходи фізичних осіб

Основи прибуткового оподаткування населення. Платники ПДФО. Об'єкт оподаткування. Доходи, які входять в об'єкт оподаткування. Доходи, які не входять в об'єкт оподаткування. Система ставок податку з доходів громадян. Податкова соціальна пільга. Базова податкова соціальна пільга. Підвищені податкові соціальні пільги. Податкова знижка. Податкова знижка при іпотечному кредитуванні. Порядок обчислення і утримання податку з доходів громадян. Декларування доходів громадян.

Тема 8. Спрощена система оподаткування суб'єктів малого підприємництва

Єдиний податок. Групи платників. Строки подання звітності та сплати податку.

Призначення і склад видатків на економічну діяльність держави. Видатки бюджету на науку.

Тема 9. Плата за ресурси та послуги

Види зборів за використання природних ресурси. Земельний податок. Орендна плата. Суб'єкти земельного оподаткування. Об'єкти земельного оподаткування. Ставки для ділянок з визначеною грошовою оцінкою. Ставки для ділянок без грошової оцінки. Терміни подання звітності та розрахунків з бюджетом за земельним податком. Екологічний податок: суб'єкт, об'єкт, ставки, порядок обчислення та сплати.

Тема 10. Місцеві податки і збори

Склад місцевих податків та зборів і порядок їх встановлення, законодавство України про місцеве оподаткування. Перелік місцевих податків та зборів. Характеристика елементів оподаткування, визначення порядку обчислення сплати.

Тема 11. Оподаткування банківської діяльності в Україні

Податкове регулювання банківської діяльності в Україні. Основи оподаткування банківських установ України. Специфіка оподаткування діяльності центрального банку держави.

Тема 12. Оподаткування діяльності фінансових установ

Податкове регулювання діяльності суб'єктів ринку фінансових послуг. Особливості оподаткування ломбардної діяльності. Особливості оподаткування страхових компаній. Оподаткування у сфері спільного інвестування. Особливості оподаткування фондів фінансування будівництва. Особливості оподаткування діяльності торгівців цінними паперами

Теми практичних занять

Тема 1. Сутність та види податків

Визначення податків, їх характерні ознаки. Функції податків. Елементи податку. Класифікація податків, її ознаки. Види прямих податків. Види непрямих податків.

Тема 2. Податкова система і податкова політика

Поняття податкової системи і вимоги до неї. Структурна побудова податкової системи. Принципи оподаткування. Податкова політика: поняття податкової політики та її напрямки. Суть податкового регулювання економіки. Податкова система в Україні, основні етапи її становлення.

Тема 3. Організація державної податкової служби та податкове адміністрування

Основи та організація податкової роботи. Контролюючі органи, їх характеристика, правове регулювання діяльності. Податкова служба держави, склад податкової служби України. Облік платників і надходжень податків. Методи контрольної-перевірочної роботи. Податкове адміністрування. Розстрочення та відстрочення податкових зобов'язань.

Тема 4. Податок на додану вартість

Сутність податку на додану вартість, його зародження та розвиток. Платники і ставки податку. Порядок реєстрації платником ПДВ. Порядок обчислення податку на додану вартість. Податкові зобов'язання та податковий кредит при обчисленні податку на додану вартість. Декларація з ПДВ, її зміст, порядок складання. Строки подання декларацій.

Тема 5. Акцизний податок

Акцизний податок як форма специфічних акцизів. Особливості акцизного оподаткування в Україні. Суб'єкти та об'єкти акцизного податку. Платники акцизного збору, об'єкт оподаткування. Перелік підакцизних товарів і ставки акцизного податку. Звітність по акцизному податку.

Тема 6. Митно-тарифне регулювання

Основи митної справи. Мито як джерело доходів бюджету, митна політика. Ввізне та вивізне мито. Митне оформлення. Митне декларування. Митна декларація, порядок її подання. Визначення митної вартості на основі додавання вартості. Товари що не підлягають оподаткуванню при ввезенні на митну територію України. Порядок розрахунків та сплати митних платежів до бюджету.

Тема 7. Податок на прибуток підприємств

Прибуткове оподаткування в системі податків з підприємств та організацій. Об'єкт оподаткування. Порядок формування доходів для цілей оподаткування. Оподаткування товарно-бартерних операцій, операцій пов'язаним особам Пільги з податку на прибуток, види пільг, їх направленість та регулююче призначення. Порядок обчислення та сплати податку на прибуток.

Тема 8. Податок з доходів фізичних осіб

Основи оподаткування доходів фізичних осіб. Характеристика платників податку. Характеристика об'єктів оподаткування. Ставки податку на доходи фізичних осіб. Порядок нарахування, утримання, сплати та перерахування податку до бюджету. Порядок подання річної декларації про майновий стан і доходи.

Тема 9. Спеціальні податкові режими

База оподаткування за спрощеною системою. Ставки спрощеної системи оподаткування. Умови переходу суб'єктів малого бізнесу на спрощену систему оподаткування. Своєчасність подання розрахунку. Порядок ведення книги обліку доходів і витрат. Фіксований сільськогосподарський податок.

Тема 10. Ресурсне оподаткування

Основи ресурсного оподаткування. Принципи встановлення плати за ресурси. Лісовий дохід, його сутність і призначення. Види лісового доходу. Плата за воду, що забирається із водогосподарських систем, її платники. Плата за землю як інструмент раціонального використання земельних угід. Основи побудови земельного податку: платники, об'єкт оподаткування, ставки.

Тема 11. Майнове оподаткування

Склад місцевих податків та зборів і порядок їх справляння. Суть майнового оподаткування та характеристика його основних форм. Оцінка нерухомості для цілей справляння податку на нерухоме майно. Порядок справляння туристичного збору, зборів за паркування автомобілів та за провадження окремих видів господарської діяльності

Тема 12. Податкове планування на підприємствах

Корпоративний податковий менеджмент. Форми податкового планування. Оцінка ефективності податкового планування. Принципи податкового планування, загальні та спеціальні принципи. Класифікація видів податкового планування. Тактика і стратегія податкового планування.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені.

Самостійна робота

Курс передбачає виконання курсового проєкту, що містить теоретичну та практичну частини, де студент повинен показати знання, правильне розуміння та вміння працювати з інформаційними джерелами, аналізувати цифрові дані, самостійно викладати особисту точку зору, узагальнювати теоретичний і практичний матеріал, робити висновки та пропозиції.

Література та навчальні матеріали

Основна література:

1. Андрущенко В. Л., Тучак Т.В. Податкова система: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 412 с.
2. Варналії З.С., Романюк М.В. Податкова система: підручник. К.: Знання України, 2019. 567 с.
3. Тарангул Л.Л. Планування податкових надходжень в Україні: теорія і практика : монографія. Ірпінь: НУДПСУ, 2019. 339 с.
4. Податкова система: Навчальний посібник / [Волохова І. С., Дубовик О. Ю., Слатвінська М. О. та ін.]; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. – Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. – 402 с.
5. Податкова система: практичні питання застосування норм Податкового кодексу України / За заг. ред. В.Ю. Захарченка. К. : Юрінком Інтер, 2020. 368 с.

Додаткова література:

1. Analyses dynamics of taxpayers behavior fating the influence of social-psychological factors / Nataliia Kuzmynchuk, Tatyana Kutsenko, Tetiana Nazarova, Elena Druhova // Problems and Perspectives in Management, Volume 15, Issue 3, 2017, p. 98-107.
2. Ментух Н., Шевчук О. Правові аспекти оподаткування господарської діяльності суб'єктів господарювання в Україні в умовах воєнного стану. Наукові записки. Серія: право. Випуск 12. 2022. С. 64-69.
3. Місце податкового менеджменту в системі управління державними фінансами в умовах воєнного стану / Т. Ю. Назарова, М.М. Шевченко // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки). Зб. наук. пр. – Х.: НТУ «ХПІ». --2022. - № 3. – С. 38 - 41
4. Т. Ю. Назарова, М. М. Шевченко, Ю.Л. Татаринцева. Особливості бюджетного та податкового процесу в умовах воєнного стану. Вісник Національного технічного університету «ХПІ» (економічні науки). – Харків: НТУ «ХПІ». 2023. № 6. С. 45-51.

Web-ресурси:

1. Державна фіскальна служба України. Офіційний портал. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL:<http://www.kmu.gov.ua>
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL:<http://www.minfin.gov.ua> |

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді: підсумкової контрольної роботи - 40 %; виконання курсової роботи - 30 %; виконання самостійної роботи студента за кожною з пройдених з тем дисципліни - 30 %.

Екзамен виконується письмо та містить:

2 теоретичних завдання різного рівня складності, та 1 ситуаційне завдання.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/> |

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Олександр МАНОЙЛЕНКО

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Марина ШЕВЧЕНКО